

Omgangsprotocol

De Vuursteen

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Afspraken ten aanzien van gedrag en omgangsvormen	4
Pedagogische grondhouding.....	6
Preventieve aanpak door middel van Teamcoachen en De Vreedzame School.....	7
Stappenplan ongewenst gedrag	10
Grensoverschrijdend gedrag	11
Stappenplan 5 s'en.....	11
Pesten.....	11
Achtergrondinformatie met betrekking tot pesten	12
Signalen die wijzen op pestgedrag	13
Aanpak.....	14
Als het pesten door blijft gaan.....	15
Wat te doen bij het in gebreke blijven van de school?.....	17
Nawoord	17

Inleiding

Voor u ligt het omgangsprotocol van CNS De Vuursteen.

De Vuursteen is een christelijke basisschool, waar zowel leerlingen, leraren/medewerkers en ouders zich geborgen en veilig willen voelen. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen, stellen we onze leerlingen in de gelegenheid zich tijdens hun basisschoolperiode veilig en vertrouwd te voelen in hun leeromgeving, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. De Vuursteen ziet de opvang en de begeleiding van onze leerlingen als een *gezamenlijke verantwoordelijkheid* van ouders en leraren/medewerkers. Het is daarom van belang zorg te dragen voor een goede en open onderlinge communicatie.

Het omgangsprotocol legt de geldende normen en waarden op onze school vast, waarbij zowel leerlingen als volwassenen zorgdragen voor een blijvende positieve (leer)omgeving. We verwachten hierbij een actieve opstelling van leerlingen, leraren/medewerkers en ouders.

Het omgangsprotocol van De Vuursteen is gebaseerd op drie uitgangspunten:

Respect, Verantwoordelijkheid en Samenwerking.

Wij (leerlingen, leraren/medewerkers en ouders):

- hebben **respect** voor elkaar, voor onze omgeving en voor onszelf.
- zijn **verantwoordelijk** voor ons eigen gedrag en voor de afspraken die we samen maken.
- **werken samen** aan een gemeenschappelijk doel. We streven naar evenwicht tussen geven en nemen voor de ander en voor onszelf.

Indien er zich ongewenste situaties voordoen, kunnen de betrokkenen uit de drie geledingen elkaar aanspreken op basis van dit protocol.

Afspraken ten aanzien van gedrag en omgangsvormen

Wij gaan op De Vuursteen uit van de algemeen geldende normen, waarden en omgangsvormen vanuit onze christelijke identiteit. Als christelijke school willen wij een afspiegeling zijn van de totale maatschappij waarin wij leven. Een maatschappij die democratisch is, waarin mensen voor hun mening mogen en durven uitkomen en elkaars mening en ideeën kunnen respecteren. Het grote belang van het kunnen en willen leven in een maatschappij waarin niet gediscrimineerd wordt op basis van geloofsovertuiging, culturele achtergronden, nationaliteit of op welke wijze dan ook staat in ons onderwijs voorop.

De leerlingen:

De leerlingen van De Vuursteen maken niet alleen deel uit van de groep waarin ze dagelijks zitten, maar van de hele school De Vuursteen. Wij verwachten van hen dat ze een positieve bijdrage leveren aan de groep door zich af te vragen wat hun eigen rol is of kan zijn en hulp te vragen aan volwassenen als er problemen zijn waar ze onderling niet uitkomen.

Dit betekent dat leerlingen;

- de schoolafspraken kennen en naleven.
- respect tonen naar volwassenen en medeleerlingen.
- respect hebben voor materialen.
- weten dat ze met al hun (mogelijke) problemen in de omgang met elkaar terecht kunnen bij de leraar, de schoolleiding en de interne contactpersoon.

De leraren/medewerkers:

De leraren/medewerkers van De Vuursteen zijn verantwoordelijk voor het pedagogisch klimaat in hun eigen groep, maar hebben ook een actieve rol in het pedagogisch klimaat van de school. De leraar/medewerker heeft een voorbeeldfunctie naar de leerlingen toe.

De leraren/medewerkers;

- stellen de ouders in een zo vroeg mogelijk stadium op de hoogte van mogelijke problemen en spreken indien nodig hun bezorgdheid uit.
- stellen zich op als partner in de opvoeding en hebben het gezamenlijke doel, de ontwikkeling en het welzijn van het kind, voor ogen.
- onderschrijven en dragen het beleid van school uit in woord en daad.
- gaan zorgvuldig om met privacy- en achtergrondgegevens van leerlingen en geven deze informatie niet zonder toestemming van ouders door aan derden.
- spreken de schoolleiding, leerlingen, ouders en elkaar aan bij het niet handelen overeenkomstig het protocol.

De schoolleiding:

- draagt er zorg voor dat elke nieuwe ouder of leraar/medewerker van De Vuursteen vooraf kennis heeft genomen van genoemde omgangsvormen en van het omgangsprotocol en zich realiseert dat iedereen zich hieraan moet houden binnen de school.
- de schoolleiding spreekt leerlingen, leraren/medewerkers, ouders aan wanneer zij niet handelen overeenkomstig het protocol.

De ouders:

De ouders van De Vuursteen hebben door dit protocol een helder beeld van de verwachtingen die zij mogen hebben van de school en zij maken ook onderdeel uit van het protocol.

Dit betekent dat de ouders:

- op de hoogte zijn van afspraken in de schoolgids, de website (waaronder het omgangsprotocol) en hiernaar handelen.

- alle leraren/medewerkers, leerlingen en ouders in de school gelijkwaardig en met respect behandelen.
- bij problemen omtrent hun kind op school in eerste instantie contact hebben met de leraar, vervolgens, indien nodig, met de schoolleiding of de interne contactpersoon.
- een positieve bijdrage leveren aan het pedagogisch klimaat in de school.
- ouders spreken elkaar, de schoolleiding en leraren/medewerkers aan wanneer zij niet handelen overeenkomstig het protocol.

Pedagogische grondhouding

Visie

We vinden het belangrijk dat kinderen intrinsiek gemotiveerd zijn om te kiezen voor goed gedrag en zich verantwoordelijk te voelen voor het grote geheel (klas, school, gezin) waarvan zij deel uitmaken. Hierin begeleiden we hen. Want: goed gedrag kun je leren!

Pedagogische grondhouding van alle leraren

1. We zijn positief, we bekrachtigen het positieve gedrag. We leven dit ook voor.
2. We kennen de kinderen en hun behoeften.
3. We investeren in de relatie en relativeren waar mogelijk met humor.
4. We zijn duidelijk in wat we verwachten van een kind en we zijn consequent in ons handelen.
5. We spiegelen gedrag (ik zie je / ik hoor je.. enz.) en vragen verantwoording van het kind.
6. We verwachten een respectvolle houding, we treden op met gezag als de situatie daarnaar vraagt (bijvoorbeeld als de veiligheid van de groep of de leerkracht in het geding is).
7. We pakken door als we te weinig verandering zien: we handelen volgens ons gedragsprotocol.
8. We reflecteren op ons eigen aandeel en vragen feedback.
9. We betrekken ouders in een vroeg stadium en laten hen op gelijkwaardige wijze meedenken over oplossingen.

Preventieve aanpak door middel van Teamcoachen en De Vreedzame School

Onze werkwijze: Goed gedrag kun je leren!

Naast het ontwikkelen van kennis en vaardigheden binnen de vakgebieden, leren de leerlingen sociale vaardigheden en hebben we aandacht voor persoonlijke ontwikkeling. Als methode voor de sociaal emotionele ontwikkeling werken we met De Vreedzame School.

De groep als systeem

Bij sociaal emotionele ontwikkeling gaat het om: Wie ben ik ten opzichte van mezelf en de ander? Een goede sociaal emotionele ontwikkeling is belangrijk om een evenwichtige plaats in de maatschappij te kunnen innemen. De (jaar)groep waar de leerlingen deel van uitmaken, is een prachtige oefenplek voor deze vaardigheden.

- Hoe luister je goed naar elkaar?
- Hoe kun je goed samenwerken?
- Hoe los je conflicten op?
- Welke plek neem je in de groep in?
- Hoe maak je gebruik van de verschillen die er onderling zijn?
- Hoe leer je samen verantwoordelijk te zijn voor de sfeer in de groep, voor het leren?

Al deze kwesties komen aan de orde in de klas. Wij noemen dit Teamcoachen of groepsontwikkeling. De leerling is onderdeel van een groep.

Afspraken en regels

In de Gouden weken, de eerste twee schoolweken van het nieuwe schooljaar, worden groepsregels en omgangsafspraken gemaakt in elke groep. De groep maakt een poster: 'Zo willen we het in onze groep!' Vanuit eigenaarschap wordt daarop door elke groep genoteerd wat onder plusgedrag en mingedrag valt. Het plusgedrag blijft het gehele jaar zichtbaar in de groep, het mingedrag krijgt na de herfstvakantie een minder prominente plek in de groep. Daarnaast zijn de 'Vuursteenregels' zichtbaar in alle groepen en in de hal.

De Vuursteenregels

1. Wij zorgen voor een positieve en veilige sfeer op school
2. Wij zorgen dat iedereen erbij hoort
3. Wij zorgen goed voor onszelf en voor elkaar
4. Wij zorgen goed voor onze eigen spullen en die van elkaar

Gaandeweg het jaar worden tijdens de weekvieringen de sub-afspraken van de Vuursteenregels onder de aandacht gebracht. Alle volwassenen in de school helpen bij het toezicht houden op het naleven van de regels en spreken kinderen hierop aan.

Groepsdynamiek en groepsdoelen

Leraren zijn zich bewust van de groepsdynamiek. Vanuit hun dagelijkse observaties ontdekken zij patronen binnen de groep. Zij vragen zich daarbij af; wat is er nodig om deze patronen te beïnvloeden; welke aandachtspunten liggen er; waaraan moet gewerkt worden? Hierbij wordt gekeken naar de behoefte van de groep, maar ook gerelateerd aan de leeftijd van de leerlingen en de daarbij behorende fase van sociaal emotionele ontwikkeling. Leraren stellen zich de vraag: wat is er nodig om de volgende stap te maken in de ontwikkeling van deze leerlingen in deze groep?

In de klas wordt ook zichtbaar gemaakt hoe de groep reflecteert op de ontwikkeling van het eigen groepsgedrag. Het gewenste gedrag wordt d.m.v. routines aangeleerd en inge oefend. Door het opstellen van groepsdoelen vanuit het gedachtegoed van 'Teamcoachen' maken we kinderen mede-

eigenaar. Het behalen van een groepsdoel (bv 'Wij kunnen stil zijn in de gang') wordt gevierd met een groepsbeloning. Dit maken we zichtbaar in de klas door een meetlat te gebruiken. Om het naleven van de gedragsregels te bevorderen is het van belang dat alle leerkrachten regelmatig terugkomen op de regels en de gedragsinstructies herhalen.

Het kan helpen om een individueel beloningssysteem in te zetten. Dit moet zorgvuldig worden gedaan, want het bekrachtigt de extrinsieke motivatie en zou het eigenaarschap van binnenuit kunnen afbreken!

Als een groep goed functioneert, is er weinig pestgedrag, werken leerlingen goed samen, luisteren ze goed naar elkaar en voelen ze zich resultaatverantwoordelijk. Door regelmatig te evalueren en situaties uit te spelen of te bespreken, leren we leerlingen te reflecteren op hun eigen gedrag en dat van anderen. We maken er samen afspraken over en leren ons daar ook aan te houden, om het samen goed te hebben.

Eigen verantwoordelijkheid stimuleren van leerlingen

Basis bij alles is het in gesprek gaan/ communiceren met elkaar. Wanneer er zich situaties voordoen die daarom vragen, zal de leraar het probleem in eerste instantie bij de leerling laten en door middel van vragen het kind stimuleren om tot een oplossing van zijn/ haar probleem te komen. Dit kan heel direct betrekking hebben op het vragen om hulp, het vinden van materialen, maar vooral ook op de omgang met elkaar.

Door buiten de situatie te blijven, maar coachende vragen te stellen, worden de leerlingen gestimuleerd om zelf oplossingen te bedenken, waarbij een van de vaste regels 'afpraak is afspraak' is. Wanneer zich ongewenst gedrag voordoet wordt de leerling uitgenodigd te bedenken en benoemen wat zijn/haar gedrag voor effect heeft op de ander. De leerling die 'slachtoffer' is wordt geholpen om 'leef' te krijgen om te benoemen wat hij/ zij niet leuk vindt.

Vervolgens wordt gevraagd hoe het eruit ziet, wanneer het voor iedereen wel prettig is en welke afspraken daarover te maken zijn. De gemaakte afspraken worden expliciet benoemd en/of vastgelegd. De taal die bij deze gesprekken gebruikt wordt, is ook de taal die de leerlingen oefenen binnen de lessen van de '*De Vreedzame school*'.

Leraren gebruiken niet altijd de coach pet. Hij/Zij gebruikt daarnaast de management pet. Concreet betekent dit dat de leraar direct reageert op de situatie om de situatie te doen stoppen/ veranderen. Dit kan in de vorm van een duidelijk gesprek zijn, of door middel van een bepaalde sanctie.

Het werken met coach, manager en leiderspet

Om het werken met de coachpet of de managementpet goed te laten verlopen, heeft de leraar ook altijd de leiderspet op. Gesprekken zoals bovengenoemd kunnen alleen dan succesvol verlopen als het voor de leerlingen duidelijk is hoe de 'manieren' van de groep en de school zijn.

- Dit betekent duidelijkheid in regels (De Vuursteenregels als kapstok).
- Iedereen kan iedereen aanspreken op gedrag wat niet past bij De Vuursteenregels.
- Vanzelfsprekendheden van De Vuursteen zijn vastgelegd in de interne schoolgids en kwaliteitskaarten en worden door de leraren aangeboden aan de leerlingen.
- Over vanzelfsprekendheden hoef je niet in discussie.

Op deze manier willen wij de leerlingen binnen de school en binnen de groep waar nodig weerbaarder maken en bewust maken van hun eigen gedrag op dat van de anderen.

Dit gebeurt op zowel geplande momenten in de week, als spontaan op bevinden van wat er in de groep of in de pauzes gebeurt. De leraren zijn zich bewust in welke fase van groepsontwikkeling hun groep is en sluiten met hun activiteiten daarbij aan.

Piramide

Als we kijken naar de piramide van gedrag, zien we dat deze preventieve aanpak voor 80 tot 90% voldoende is (de groene categorie). Het lukt hen om, met sturing en hulp van de leerkracht en de groep, zich goed te gedragen.

Bijna alle leerlingen

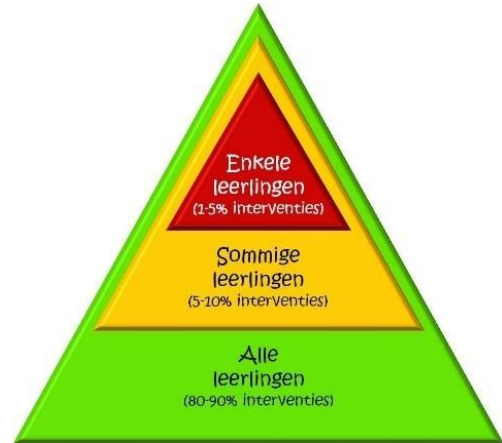
Bij 80-90% van de kinderen lukt het om zich goed te gedragen. De ervaring leert dat de meeste kinderen, mits goed begeleid, een goede ontwikkeling doormaken. Bovengenoemde voorwaarden zijn daarvoor wel essentieel en hebben op teamniveau hoge prioriteit.

Sommige leerlingen

Ongeveer 5-10% van de kinderen vraagt om een intensievere begeleiding. Wanneer het ongewenst gedrag aanhoudt of er een ernstige overtreding is, hanteren we ons stappenplan ongewenst gedrag: zie hieronder. We volgen consequent de stappen maar blijven hoopvol en positief. We betrekken in alle gevallen de ouders bij deze stappen!

Enkele leerlingen

Bij 2-5% van de kinderen lukt het niet om zich aan afspraken te houden. Er is dan intensievere begeleiding nodig. Deze begeleiding gaat in nauw overleg met IB-er, directeur en ouders. Er wordt aan externe partners gevraagd om onderzoek, advies en begeleiding. Dit is maatwerk per leerling en kan uiteindelijk resulteren in een verwijzing naar een andere vorm van onderwijs.

Basisaanpak ongewenst en grensoverschrijdend gedrag

Bij het vertoon van ongewenst gedrag – dit noemen we mingedrag – zijn maatregelen en zinvolle consequenties nodig. Leerkrachten volgen daarvoor onderstaand stappenplan.

Bij ernstige overschrijding van de grenzen (5 s'en: schelden, schoppen, slaan, spugen, schreeuwen) wordt het plan vanaf punt 4 gevolgd.

Met elkaar zijn we verantwoordelijk voor het bewaken van de sociale veiligheid. Het mag niet zo zijn dat kinderen of een leerkracht zich niet veilig voelen door het gedrag van een individuele leerling.

1. De leerkracht geeft een waarschuwing.
2. De leerkracht geeft de tweede waarschuwing en benoemt dat hij/zij bij negeren een time-in krijgt.
3. De leerling krijgt een time in – hij/zij krijgt een aparte plek in de groep. De leerling blijft meedoen met de les.
4. De leerling krijgt een time out – hij/zij krijgt een aparte plek in een andere groep. De leerling vult een nadenkblad in en gaat daarna zelfstandig aan het werk met schoolwerk. De eigen leerkracht blijft verantwoordelijk en houdt de leiding en haalt dus ook de leerling op afgesproken tijdstip op.
5. Als de leerling weer in de eigen groep is en weer ongewenst gedrag laat zien wordt de leerling de rest van de dag in de andere groep geplaatst. De leerkracht informeert ouders/verzorgers na de schooldag.
6. Laat de leerling in de andere groep ook ongewenst gedrag zien, dan worden ouders/verzorgers door de eigen leerkracht gebeld en gevraagd om de leerling op te halen.
7. Er volgt dezelfde dag nog een gesprek met de ouders/verzorgers over het gedrag en de Intern Begeleider wordt op de hoogte gesteld. Er wordt een vervolgspraak gemaakt met de leerkracht, Intern Begeleider en ouders/verzorgers.

Indien nodig wordt directie op de hoogte gesteld van incidenten.

NB. Bij ernstig ontwrichtend grensoverschrijdend gedrag (zoals beschreven in het 'Beleid inzake schorsing en verwijdering van de leerling' onder het kopje 'Procedure tot schorsing van de leerling') kan er door de directie, in overleg met de voorzitter van het CvB, worden overgegaan tot een time-out buiten de school of een schorsing.

Nadenkbladen

Nadenkbladen kunnen vanaf groep 2 ingezet worden. De leerling van groep 2 t/m 4 krijgt het blad van de leerkracht en vullen het samen in op een geschikt moment dezelfde dag. De leerling van groep 5 t/m 8 krijgt het nadenkblad van de leerkracht mee naar de time-outplek en vult het in. Dit nadenkblad wordt besproken om 14.00 uur.

- 1^e nadenkblad: Ouders worden de eerste keer op het schoolplein of per telefoon ingelicht, maar het nadenkblad gaat nog niet mee naar huis. De leraar noteert het incident en bewaart het nadenkblad. Na vier schoolweken vervalt het nadenkblad.
- 2^e nadenkblad: Krijgt de leerling binnen deze termijn een tweede nadenkblad dan gaat dat nadenkblad mee naar huis en ondertekenen ouders dit blad. Het ondertekende nadenkblad wordt meegegeven naar school en bewaard.
- 3^e nadenkblad: Bij het derde nadenkblad volgt een gesprek met leerkracht en ouders/verzorgers. Indien nodig wordt de Intern Begeleider betrokken.

Pesten

Binnen de school doen zich situaties voor, waarin leerlingen zich heel kwetsbaar opstellen in de groep, of bijvoorbeeld bij het spelen op het plein. Situaties die gemakkelijk kunnen leiden tot gevoelens van ontevredenheid, jaloezie en je achtergesteld of zelfs genegeerd voelen. Dergelijke situaties kunnen leiden tot pestgedrag. Er wordt een slachtoffer gezocht en gevonden. Er zijn nog wat meelopers en de basis voor een langdurige pestsituatie, met alle negatieve gevolgen van dien is gelegd of kan worden opgestart. Pestgedrag is een niet te ontkennen fenomeen dat zich de laatste jaren steeds meer voordoet bij zowel kinderen als bij volwassenen.

Pestgedrag in en rondom de school belemmert niet alleen het onderwijsleerproces, doordat veel tijd aan de oplossing van dergelijk gedrag moet worden besteed, maar doet ook inbreuk op onze visie, dat wij op De Vuursteen een veilige en kindvriendelijke onderwijsleeromgeving willen nastreven. En hoe kunnen kinderen, die pestgedrag tot een vast gedragspatroon maken, later als volwassenen op een respectvolle manier met andere mensen in de maatschappij omgaan?

Wij vinden pesten onacceptabel en vinden dat dit voor zowel de pester als de gepeste voorkomen moet worden. Door het planmatig sturen op groepsprocessen, het maken van afspraken, het delen van informatie, het tijdig signaleren en aanpakken van pestgedrag willen wij op De Vuursteen pestgedrag voorkomen en bestrijden.

Achtergrondinformatie met betrekking tot pesten

Wat verstaan we onder pesten?

'Pesten is systematisch geweld (psychisch en/of lichamelijk) van een leerling of een groep leerlingen ten opzichte van één of meer slachtoffers (klasgenoten), die zich gekwetst voelen en buitengesloten voelen en niet (meer) in staat zijn om zichzelf te verdedigen. Dit kan zich uiten door sociaal, verbaal, fysiek, of materieel pestgedrag'.

Pesten kent duidelijk andere kenmerken dan plagen. Uit plaagsituaties kan echter heel gemakkelijk een peestsituatie voortvloeien.

Plagen	Pesten
<ul style="list-style-type: none"> Is onschuldig en gebeurt onbezonnen en spontaan. Gaat soms gepaard met humor 	<ul style="list-style-type: none"> Gebeurt berekenend (men weet meestal vooraf goed wie, hoe en wanneer men gaat pesten) Men wil bewust iemand kleineren.
<ul style="list-style-type: none"> Is van korte duur of gebeurt slechts tijdelijk 	<ul style="list-style-type: none"> Is duurzaam: het gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig (stopt niet vanzelf en na korte tijd)
<ul style="list-style-type: none"> Speelt zich af tussen 'gelijken' 	<ul style="list-style-type: none"> Ongelijke strijd. De onmachtsgevoelens van de gepeste staan tegenover de machtsgevoelens van de pester.
<ul style="list-style-type: none"> Is meestal te verdragen of zelfs leuk, maar kan ook kwetsend of agressief zijn. 	<ul style="list-style-type: none"> De pester heeft geen positieve bedoelingen en wil pijn doen, vernielen of kwetsen.
<ul style="list-style-type: none"> Meestal één tegen één 	<ul style="list-style-type: none"> Meestal een groep (pester en meelopers) tegenover één geïsoleerd slachtoffer
<ul style="list-style-type: none"> Wie wie plaagt, ligt niet vast. De tegenpartijen wisselen keer op keer. 	<ul style="list-style-type: none"> Er bestaat een neiging tot een vaste structuur. Degene die pesten zijn meestal dezelfde personen, net zoals de slachtoffers (mogelijk wisselend door omstandigheden)
Gevolgen	Gevolgen
<ul style="list-style-type: none"> 'Schaafwond' of korte draaglijk pijn (hoort bij spel). Wordt soms ook als prettig ervaren ('Plagen is kusjes vragen') 	<ul style="list-style-type: none"> Indien niet tijdig wordt ingegrepen, kunnen de gevolgen (zowel lichamelijk als psychisch) heel pijnlijk en ingewikkeld zijn en ook lang naslepen.
<ul style="list-style-type: none"> De vroegere relaties worden vlug weer hersteld. De ruzie of het conflict wordt spoedig bijgelegd. 	<ul style="list-style-type: none"> Het is niet gemakkelijk om tot betere relaties te komen. Het herstel verloopt moeizaam.
<ul style="list-style-type: none"> Men blijft opgenomen in de groep 	<ul style="list-style-type: none"> Isolement en grote eenzaamheid bij het gekwetste kind. Aan de basisbehoefte om 'bij de groep te horen' wordt niet voldaan.
<ul style="list-style-type: none"> De groep lijdt er niet echt onder 	<ul style="list-style-type: none"> De groep lijdt onder een dreigend en onveilig klimaat. Iedereen is angstig en men wantrouwt elkaar. Er is daardoor weinig openheid en spontaniteit. Er zijn weinig of geen echte vrienden binnen de groep.

Signalen die wijzen op pestgedrag

Vaak kunnen door middel van een goede observatie al bepaalde signalen van pestgedrag worden opgevangen. Door het goed observeren van leerlingen in de verschillende onderwijsleersituaties en spelsituaties kunnen pestsituaties al in een vroeg stadium worden gesignaleerd en kan op gepast wijze worden ingegrepen.

Signalen bij de gepeste:

- Het kind heeft blauwe plekken of schrammen, gescheurde kleren, beschadigde boeken en/of verliest sportkleren en eigendommen. Let zeker op als het kind normaliter niet slordig is. Ook als het niet weet hoe de signalen er gekomen zijn, of excuses zoekt, is er vaak meer aan de hand.
- Het kind maakt zich het liefst onzichtbaar. Zelfs zonder zichtbare aanleiding gedraagt het zich als een geslagen hondje. Het is vaak verdrietig of neerslachtig, of heeft onverwachte stemmingswisselingen met driftbuien.
- In sommige gevallen is het onhandelbaar, agressief en overspannen.
- Het staat dikwijls alleen op de speelplaats; er komen geen vriendjes thuis om te spelen en het wordt ook niet uitgenodigd om te komen spelen, of te komen op feestjes en logeerpartijen.
- Het kind zoekt het veilige gezelschap van de leraar.
- Als er groepjes worden gekozen, wordt het kind als laatste gekozen, of het blijft over.
- De schoolresultaten worden opeens veel slechter.
- Het kind is vaak afwezig, letterlijk of figuurlijk. Het vlucht weg in de fantasie en zorgt ervoor dat het zo laat mogelijk op school komt; Het is meteen na de bel weer weg. Ook in vrije tijdssituaties probeert het kind de club, het sociale contact te vermijden.

Signalen bij de pester:

- Het kind heeft blauwe plekken of schrammen en besmeurde of gescheurde kleren door de slachtoffers die zich hebben verdedigd.
- Zijn vriendjes zijn volgzaam meelopers, die wachten op de instructie van de pester.
- Het kind vindt het moeilijk om samen te spelen of samen te werken omdat het altijd de baas wil zijn.
- Het verdraagt het slecht om afhankelijk te zijn van het toeval, of van de bekwaamheid of onbekwaamheid van anderen.
- Het kind verdraagt geen kritiek en wordt boos als zijn positieve beeld van zichzelf ter discussie wordt gesteld, al is het ook maar een grapje.
- Zijn vriendjes zijn gelijkgezinden. Ze spreken vaak negatief of kleinerend over bepaalde kinderen. Wie niet bij de groep hoort, is een zwakkeling of zelfs een vijand. Ze kiezen agressieve idolen uit sport, muziek of film.
- De pester is regelmatig brutaal tegenover een zwakker gezinslid. Dit kan ook een ouder zijn.
- De pester kan zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen en heeft weinig of geen schuldgevoelens.
- Het kind kan moeilijk grenzen aanvaarden die door anderen worden opgelegd en verdraagt geen kritiek.
- Je krijgt de indruk dat het kind een dubbelleven leidt: thuis of tegenover de leraar is het volgzzaam en braaf, maar je hoort klachten over het kind in onbewaakte momenten.

Aanpak

Wanneer zich, ondanks bovengenoemde inspanningen toch problemen voordoen die als pestgedrag worden benoemd en/of ervaren gaan we uit van een brede aanpak met alle betrokkenen. Wij noemen dit de 5 sporen aanpak. Lastiger zijn hierbij de situaties waarbij het pesten zich buiten de school en het zicht van de school voltrekt, maar zijn weerslag heeft op de groep en de groepsprocessen. In principe vallen deze onder verantwoordelijkheid van de ouders.

5-sporen aanpak

1. De leraar (signaleren)
2. Het gepeste kind (hulp)
3. De pester (hulp)
4. Hulp aan de zwijgende middengroep (toeschouwers)
5. Hulp aan ouders (adviezen/tips)

Toelichting 5-sporen aanpak

1. **Leraar:** De leraar moet de signalen goed interpreteren, bijvoorbeeld: nu mag je niet meespelen omdat het spel al is begonnen. Soms ervaart een kind dat het wordt gepest, terwijl dat niet bewust gedaan wordt.
2. **Pester:** De pester moet worden gestopt. In een gesprek aangeven dat je het gedrag afkeurt. Houden aan afspraken en omgangsregels zoals die bekend zijn. (Dit zijn de samen opgestelde klassenregels en de regels zoals die zijn beschreven in de schoolgids) Ingaan op eventuele sancties.
3. **Gepeste kind:** Het gepeste kind ondersteuning geven; we delen je zorg. De gepeste serieus nemen. Zeggen dat je actie gaat ondernemen en dit ook daadwerkelijk doen.
4. **Zwijgende middengroep:** De zwijgende middengroep (toeschouwers / meelopers) zien wij als passieve pesters. Zij zijn medeplichtig. Blijven op afstand. Doen niets om het pesten te stoppen. Ze nemen het niet op voor het slachtoffer en lachen met de pester, mogelijk omdat ze bang zijn om zelf het slachtoffer te worden. Zorg dat dingen bespreekbaar worden. Deze groep moet zich verantwoordelijk gaan voelen voor wat er gebeurt. Zij krijgen informatie hoe zij moeten handelen. De leraar informeren over pestgedrag valt niet onder "klikken". De groep moet dit duidelijk ervaren. Wijs de groep nog eens op de omgangs- en gedragsregels.
5. **Ouders:** Leraren krijgen te maken met de ouders van slachtoffers, pesters en van de zwijgende middengroep. De ouders van de slachtoffers zullen het meest geneigd zijn om de hulp van de school in te roepen, maar ook de ouders van de zwijgende middengroep zullen zich misschien zorgen maken. Pesten verstoort immers de sfeer in de klas. Voor ouders van pesters kan de mededeling dat hun kind pest soms erg confronterend zijn. Aan hen vragen we om aan het probleem een einde te maken. De ouders/verzorgers kunnen niet meer ontkennen dat hun kind pest.

Als het pesten door blijft gaan

Als het pesten doorgaat, d.w.z. als de 'gewone' aanpak binnen de groep/ school onvoldoende blijkt, gaan we activiteiten ondernemen waarbij alle vijf betrokken partijen aandacht krijgen.

Begeleiding van de pester

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/ pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen).
- Laten zien wat het effect van zijn/haar gedrag is op de gepeste.
- Excuses aan laten bieden.
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- Verwijzen naar 'De Vuursteenregels': wij houden ons aan deze regels. Straffen als het kind toch pest, belonen (compliment) als het kind zich aan de regels houdt.
- Het kind leren niet kwaad te reageren, leren beheersen, de stop- eerst nadenken-houding of een andere manier van gedrag aanleren.
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind: wat is de oorzaak van het pesten?
- Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen/ speltherapie; Jeugdgezondheidszorg, huisarts, GGD e.d.

Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- Een problematische thuissituatie
- Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
- Voortdurend in een niet- passende rol worden gedrukt
- Voortdurend met elkaar de competitie aan gaan
- Een voortdurende strijd om macht in de klas of in de buurt

Begeleiding van de gepeste leerling:

- Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest.
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten.
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie, bijvoorbeeld je niet afzonderen.
- Nagaan welke oplossingen het kind zelf wil.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken.
- Belonen (compliment) als de leerling zich anders/ meer helpend opstelt.
- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s).
- Het gepeste kind niet over beschermen, bijvoorbeeld naar school brengen of 'ik zal de pesters wel eens gaan vertellen..' Hierdoor plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs kan toenemen.
- Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen/ speltherapie; Jeugdgezondheidszorg, huisarts, GGD e.d.

Zwijgende middengroep

In woord en daad moet de school steeds het signaal afgeven dat pesten niet kan en dus norm overschrijdend gedrag is, waartegen een ieder stelling moet innemen. De middengroep wordt er op gewezen dat zij hierin een eigen verantwoordelijkheid hebben. Kortom, de school werkt aan een klimaat waarbij leerlingen het voor elkaar opnemen in plaats van de pesters hun gang te laten gaan.

Tips:

- Zorg dat dingen bespreekbaar worden. Informatie over pestgedrag valt niet onder 'klikken'. De groep moet dit duidelijk ervaren. Wijs de groep nog eens op de omgangs- en gedragsregels.

- Wijs de leerlingen op hun verantwoordelijkheid. Leerlingen uit de 'zwijgende middengroep' kunnen en moeten opkomen voor leerlingen die gepest worden.
- Als een leraar met de klas spreekt over pesten, is het raadzaam om geen peestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp daar bovenuit te tillen.
- Het voorbeeldgedrag van de leraar is van groot belang; er zal minder worden gepest in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar aanvaarding van verschillen wordt aangemoedigd, waar ruzies worden uitgesproken en niet met geweld worden opgelost, waar leerlingen in hun eigenheid worden gerespecteerd, waar agressief gedrag van leerlingen, ouders en leraren niet wordt geaccepteerd en waar leraren duidelijk stelling nemen tegen dergelijke gedragingen.

Adviezen aan de ouders van onze school

Ouders van gepeste leerlingen:

- Houd de communicatie met uw kind open, blij in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u dan contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leraar bespreken.
- Door positieve stimulering en complimenten kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport of een andere groepsactiviteit.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Ouders van pesters:

- Houd de communicatie met uw kind open, blij in gesprek met uw kind.
- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Raak niet in paniek; elk kind loopt kans een pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaken te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport of andere groepsactiviteit.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- Maat uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Alle andere ouders:

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan .
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen.

Wanneer het pesten niet stopt, zal er gezamenlijk met de betrokken ouders en de betrokken leerlingen een plan van aanpak worden opgesteld. Daarbij worden afspraken ten aanzien van de betrokken leerling(en) gemaakt. Dit plan wordt schriftelijk vastgelegd en ondertekend door zowel de ouders als de school. Vervolgens wordt dit handelingsplan uitgevoerd en geëvalueerd. Wij gaan uit van het volgende; één keer kàn, twee keer is toeval en drie keer is een patroon!

Als het pesten vervolgens niet stopt, zal het MT van de school de contacten met leerling(en) en ouders gaan leggen en zullen zwaardere sancties volgen (opstellen van een 'contract', verwijdering uit de groep, verwijdering en/of schorsing)

Wat te doen bij het in gebreke blijven van de school?

Ouders kunnen, ondanks alle inspanningen, niet tevreden zijn over de aanpak van de school van het pestprobleem. Als de gesprekken niet meer soepel verlopen, kunnen ouders gewezen worden op de mogelijkheid van bemiddeling door derden (de interne contactpersoon, het CJG). Zij kunnen ouders helpen bij het bespreekbaar maken van hun probleem. Ook kunnen ouders doorverwezen worden naar de externe vertrouwenspersoon van CNS. Ouders kunnen ook op eigen initiatief contact opnemen met de externe vertrouwenspersoon (klachtenregeling). Kijk hiervoor in de schoolgids van De Vuursteen.

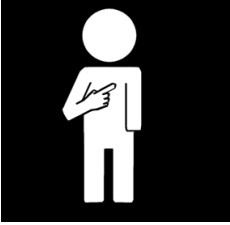

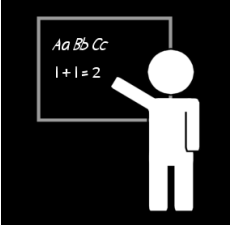

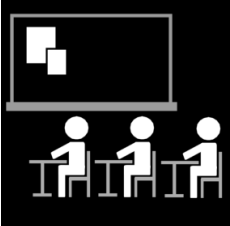

Nawoord

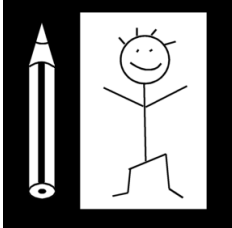

Met dit omgangsprotocol wil de school aangeven een duidelijk standpunt in te nemen over gewenst en ongewenst gedrag. Sinds de start van De Vuursteen in schooljaar 2011-2012 wordt er gewerkt volgens de principes van teamcoaching (sturen op groepsprocessen), zowel op leerlingniveau als op het niveau van de leraren/medewerkers. Uit de personeels- en oudertevredenheidspeiling is gebleken dat het pedagogisch klimaat van de school als positief wordt ervaren, waarmee we ons gesteund weten om de ingezette aanpak te continueren.

Naam:

Datum:

Einddatum:

 <p>ik</p>	
 <p>juf of meester</p>	
 <p>de klas</p>	

<p>Wat gebeurde er? (de leerling tekent of de leraar schrijft)</p> 	
<p>Welke afspraken zijn er gemaakt?</p> 	

Bijlage 2: Nadenkblad ongewenst gedrag groep 5-8

Naam:

Datum:

Einddatum:

	<p>Wat gebeurde er? <i>Met wie, waar en waarom?</i></p>	
 	<p>Voor wie was je gedrag storend?</p> <p>Hoe voelde hij/zij zich? Of hoe voelden zij zich?</p>	<p>☐ Hele klas</p> <p>☐ Deel van de klas / mijn groepje</p> <p>☐ De juf of meester</p> <p>☐</p> <p>Boos / Blij / Bang / Verdrietig <i>(omcirkel het juiste antwoord)</i></p>
	<p>Welk gedrag kun je beter laten zien? Of wat doe je de volgende keer anders?</p>	
	<p>Wat ga je doen om het goed te maken?</p>	
	<p>Welke afspraak wil ik met mezelf en/of de juf of meester maken zodat het min-gedrag niet nog een keer gebeurt?</p>	
	<p>Opmerking juf of meester:</p> <p><i>Handtekening ouders (bij 2^e keer):</i></p>	